

بررسی نقش و اهمیت مشارکت جوامع روستایی در طرح های

توسعه نواحی روستایی

(مطالعه موردی: پروژه آبیاری و زهکشی شهرستان رامشیر استان خوزستان)

کاظم قنوانی نژاد

۱۳۹۶

سرشناسه	:	قنواتی نژاد، کاظم، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور	:	بررسی نقش و اهمیت مشارکت جوامع روستایی در طرح های توسعه نواحی روستایی: مطالعه موردی: پروژه آبیاری و زهکشی شهرستان رامشیر استان خوزستان / کاظم قنواتی نژاد.
مشخصات نشر	:	تهران: انتشارات صالحیان، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	:	۹۲ص.
شابک	:	987-600-98364-6-8
وبسایت فهرست نویسی	:	فیبا
یادداشت	:	کتابنامه.
روضوع	:	عمران روستایی — ایران — نمونه پژوهی
موضوع	:	Rural development — Iran — Case studies
موضوع	:	عمران روستایی — ایران — مشارکت شهروندان — نمونه پژوهی
شناسه افزوده	:	Rural development — Iran — Citizen participation — Case studies
رده بندی کنگره	:	HN ۶۷۰/۹ ی ۸ع/۲ ۱۳
رده بندی دیویی	:	۳۰۷/۱۴۰۰۵
شماره کتابشناسی ملی	:	۹۰۵۹۱

تهران: خیابان انقلاب، خیابان ابوریحان، خیابان روانمهر، کوچه باقری پارسا، پلاک ۳، واحد ۶

۰۹۱۹۰۸۱۰۱۴۲-۶-۹۷۹۳۰۰pubsalehiyan.com

عنوان کتاب: بررسی نقش و اهمیت مشارکت جوامع روستایی در طرح های توسعه نواحی روستایی

نویسنده: کاظم قنواتی نژاد

سال و نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

ناشر: صالحیان

شابک: 987-600-98364-6-8

قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان

این کتاب با همکاری موسسه مشاوران علم زند تهیه و تدوین شده است.

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۳	فصل اول
۱۳	۱- مفهوم و ارتباط مشارکت مردمی و توسعه پایدار
۱۵	۲- اهمیت و ضرورت مشارکت روستائیان در طرحهای توسعه منابع آب
۱۷	۳- مرکز زدایی
۱۷	۴- ابعاد اجتماعی
۱۷	۵- پایداری
۱۷	۶- ابعاد اقتصادی و مالی
۱۷	۷- ترسیم وضعیت مطلوب طرح های مشارکت مردمی
۱۹	۸- نقش رسانه های جمعی در مشارکت جامع محلی در مناطق روستایی
۲۲	۹- ابعاد اقتصادی مشارکت
۲۲	۱۰- ابعاد اجتماعی و فرهنگی مشارکت
۲۳	۱۱- ابعاد سیاسی مشارکت
۲۴	۱۲- رسانه های جمعی:
۲۷	۱۳- مشارکت سیاسی و سطح تحصیلات
۳۳	فصل دوم
۳۳	۱- ضرورت توجه به توسعه روستایی
۳۴	۲- نقش و اهمیت
۳۶	۳- زیر ساخت های موجود در روستاهای کشور
۳۷	۴- تحلیل وضع موجود (SWOT)
۳۷	۵- نقاط قوت
۳۷	۶- نقاط ضعف

۳۷	برنامه ای
۳۸	اقتصادی
۳۸	اجتماعی و فرهنگی
۳۹	فرصت ها
۳۹	برنامه ای
۳۹	اقتصادی
۳۹	اجتماعی و فرهنگی
۳۹	تجربیات
۳۹	برنامه ای
۴۰	اقتصادی
۴۰	اجتماعی و فرهنگی
۴۰	روستای پایدار و تولید محور
۴۱	تعریف روستا
۴۱	توسعه روستایی
۴۱	الزامات اساسی توسعه روستایی با رویکرد توانمحوری
۴۳	فصل سوم
۴۳	تجارب دیگر کشورها
۴۳	هند
۴۶	توسعه محصولات کشاورزی
۴۶	توسعه شبکه های آبیاری
۴۶	توسعه و تولید انواع کودها
۴۷	توسعه شیلات و آبیاری پروری
۴۷	پردازش و عملآوری مواد غذایی
۴۷	توسعه تحقیقات کشاورزی

۴۷	توسعه دانه های روغنی
۴۷	توسعه آب آشامیدنی
۴۸	اتریش
۴۸	۸ قدم برای نوسازی و توسعه یک روستای موفق
۴۸	نکات مهم در امر بازسازی و توسعه روستا
۴۹	تارستان
۴۹	ترکیه (ارزروم)
۵۰	ترکیه (آوردن)
۵۱	مالزی
۵۱	توسعه کشاورزی
۵۳	چین
۵۴	چکیده تجارب کشورهای خارجی توسعه روستایی
۵۴	هند
۵۶	تاتارستان
۵۶	ترکیه (ارزروم)
۵۶	ترکیه ترابوزان
۵۶	مالزی
۵۷	چین
۵۹	فصل چهارم
۵۹	توسعه استان خوزستان
۶۲	مبانی نظری
۶۴	مفهوم مشارکت
۶۴	انواع مشارکت
۶۵	مشارکت اجتماعی

۶۵	مشارکت روستایی
۶۵	مشارکت و توسعه پایدار روستایی
۶۶	شبکه های آبیاری و زهکشی
۶۶	مطالعه منطقه مورد مطالعه
۶۹	موقعیت طرح
۶۹	اهمیت زهکشی
۷۰	انواع اجرای پروژه آبیاری زهکشی
۷۲	ویژگیات کشاورزی و آبیاری در طرح
۷۲	قبل از اجرای طرح
۷۳	وضعیت کشاورزی و آبیاری بعد از اجرای طرح
۷۳	مشارکت مردم در طرح
۷۴	اقدامات انجام شده در راستای انتقال مدیریت آبیاری به تعاونیها در طرح رامشیر
۷۶	الف: فاز بعد محلی و منطقه ای
۷۶	ب: فاز بعد آثار و نتایج ملی
۷۸	منابع
۸۳	پیوست

مقدمه

نواحی روستایی در کشورهای جهان سوم با اختصاص سهم قابل توجهی از تولید ناخالص ملی، اشتغال، تأمین نیازهای غذایی و تأمین ارز، و نیز محل سکونت جمعیت قابل توجهی از مردم، یک بخش مهم و برجسته در توسعه کشورها محسوب می شود. روستائیان در راستای اجرای سیاست مشارکت مردم در برنامه های توسعه، میتوانند نقش موثر و بسزایی داشته باشند. به دلیل ظرفیتهای و قابلیت هایی که در مناطق روستایی وجود دارد، توانایی تشکیل و ایجاد نهاد های مردمی در تمامی زمینه ها و موضوعات مربوطه را داراست. اهمیت آب و وابستگی کشاورزی به منابع آبی و ضرورت بهره برداری بهینه از آن، نیاز به مشارکت بهره برداران در قالب تشکلهای را بیش از پیش در مرکز توجه قرار داده است. ضرورت استفاده بهینه از آب در طول تاریخ، سبزه پیدایش و تکامل نظام های بهره برداری گوناگون متناسب با شرایط طبیعی، اجتماعی و استوای ایران را موجب شده است. درگیر نمودن کشاورزان برای بهبود کارایی و ارزش کردن شیوه های آبیاری از طریق فراهم کردن مشوق هایی نظیر رهیافت نوین مدیریت مشارکت آبیاری، اهمیت ویژه ای در بهبود مدیریت آب کشاورزی در روزگار ما یافته است. از این رو، که این باور نزد صاحب نظران ریشه پیدا کرده و کلید رمز برون رفت از کشاورزی سنتی ایران را در نظام های بهره برداری نوین است تا از طریق آن همیاری و همکاری کشاورزان در تشکلهای ایجاد شده، حصول به اهداف توسعه روستایی و کشاورزی فراهم آید (فطوریچی، ۱۳۸۵).

امروزه مشارکت مدنی و همیاری بعنوان یکی از الگوهای اساسی توسعه پایدار، بیش از پیش مورد توجه سیاست گزاران قرار گرفته است و یکی از ادوات اساسی و بسیار کارآمد پیشرفت و توسعه هر کشور تلقی می شود. در واقع مشارکت نوع همکاری صادقانه و آگاهانه مردم برای خود و جامعه است و مردم نیز وسیله و هدف توسعه میشوند. در جوامع روستایی فعالیتهای گروهی و مشارکتی زمینه را برای همیاری کشاورزان فراهم می سازد. لذا در این راستا دولت باید نقش حمایت، نظارت و ظرفیت سازی را داشت. استدلالی نمی توان گفت که مشارکت فرآیندی است که بهره برداران در تنظیم خط مشی انتخاب نوع سرمایه گذاری و تصمیمات مدیریتی نقش داشته و در نتیجه دارای احساس مالکیت هستند. اجرای طرح های آبیاری و زهکشی گام بزرگی در جهت استفاده بهینه از منابع آب کشور میباشد. این امر در صورتی که با مشارکت بهره برداران صورت گیرد، می تواند علاوه بر کاهش

بازمالی دولت، تصدی گری دولت در بخش آب را کاهش داده و با انتقال مدیریت به مرور زمان، مدیریت حفظ، نگهداری و بهره برداری از منابع آب را به خود مردم واگذار نماید. مشارکت مردم در چنین طرحهایی باعث پذیرش آسان، کم کردن هزینه ها، افزایش سرعت اجرا و پایداری طرحهای اجرا شده می گردد (borrini, 1999).

روستاها به عنوان یکی از بخشهای مهم، مولد، حیاتی و خودکفای کشور که بیش از ۳۰ درصد جمعیت کشور را به خود اختصاص داده است، در راستای اجرای سیاست مشارکت مردم در برنامه های توسعه، می تواند نقش موثر و بسزایی داشته باشد و به دلیل ظرفیتهای قابل توجهی که در مناطق روستایی وجود دارد، توانایی تشکیل و ایجاد نهادهای مردمی در تمامی زمینه های موضوعات مربوطه را داراست. در همین راستا احداث شبکه های مدرن آبیاری زهکش و ضرورت بهره گیری از مشارکت مردم در تمامی مراحل برنامه ریزی، طراحی، ساخت و بهره برداری پروژه ها مورد توجه قرار گرفته است. تجربه نشان می دهد که برنامه های توسعه باید، از سطح برنامه هایی اثر بخش خواهد بود که به نیازهای ملی از طریق مشارکتهای مردمی، پاسخ دهد. در حقیقت در یک فرایند مشارکتی و با کمک بهره برداران در قالب تشکلهای سازماندهی شده، مردمی می توان زمینه توسعه پایدار این مناطق را فراهم نمود.